

Interacțiunea limbă comună-limbaj tehnic

Autor: Valentina Stoicev

Acest articol scoate în evidență faptul că limbajul specializat are ca fundament limba comună, între ele existând o interacțiune constantă, manifestată printr-un șir de influențe reversibile. Fenomenul migrației bidirecționale este o formă de manifestare a interacțiunii limbă comună-limbaj specializat.

Urmărind problema relației dintre limba comună și limbajele de specialitate, M. Pitar afirmă că: „lexicul comun este format din totalitatea cuvintelor și îmbinărilor care se folosesc în mod curent, în timp ce lexicul specializat este format din cuvinte ce sunt legate de o activitate specifică, de un domeniu științifico-profesional și este folosit de un grup de vorbitori în cadrul unui domeniu al existenței sociale, profesionale, culturale” [1].

Structura vocabularului unui limbaj de specialitate prezintă un nucleu de cuvinte comun cu cel al limbajului uzual și o zonă de contact. În zona de contact dintre cele două limbaje are loc circulația cuvintelor în sens opus:dinspre limba comună spre limbajul de specialitate ,respectiv dinspre limbajul de specialitate spre limba comună.

„În zona comună dintre cele două registre există o migrație permanentă de cuvinte. Pe de o parte, cuvinte din limba comună se specializează într-un anumit domeniu, pe de altă parte, cuvinte din domeniile specializate sunt din ce în ce mai mult preluate din limba comună” [2].

Ideea este susținută și de Angela Bidu-Vrînceanu, care de asemenea menționează că: „nici un limbaj specializat nu se poate sustrage apelului la limba naturală”, argumentând că limbajul este alcătuit din termeni prezenți și în limba generală. Autoarea susține că limbajele tehnice nu pot fi descrise decât cu instrumentele specifice limbii naturale. Rezultă, că cele două compartimente se

află în raporturi permanente, ceea ce înseamnă, că ele interacționează, permițând transferuri în ambele sensuri [3].

Terminologia tehnică ocupă o poziție privilegiată în limba comună, iar această amplasare favorabilă se datorează unui vocabular cu importante resurse metaforice. Termenii specializați sunt cuvinte împrumutate din lexicul comun.

Odată introduse într-un domeniu specializat, cuvintele din limba uzuală se transformă în termeni și capătă o viață autonomă. Astfel, dinspre limba comună spre limbajul de specialitate urmărim cum cuvintele devin termeni, iar dinspre limbajul de specialitate spre cel comun, observăm cum anumiți termeni devin cuvinte. Privind fenomenul transferului lexical din această perspectivă, înregistrăm:

- a. cuvinte care au migrat din limba comună în limbajul de specialitate, dobândind calitatea de termeni, primesc adeseori un determinant care contribuie la scoaterea cuvântului din sfera comună de utilizare și la introducerea acestuia într-un câmp terminologic. Substantivele *ac*, *arbore*, *bec*, *buclă*, *cameră*, *cărbune*, *corp*, *cutie*, *fibră*, *miez*, *nod*, *pană*, *perie*, *rază*, *sarcină*, *scară*, *sursă*, *tensiune*, *tun*, *undă* în limba comună nu au nevoie de determinanți pentru a fi înțelese, în schimb, în lexicul specializat este obligatoriu un determinant: *ac magnetic*, *arbore cotit*, *bec de sudură*, *buclă metalică*, *cameră de sunet*, *cameră de comandă*, *cărbune alb (energie hidraulică)*, *corp incandescent*, *cutie de rezonanță*, *fibră optoelectronică*, *miez de bobină*, *nod de rețea*, *pană de curent*, *perie de curent*, *rază de lumină*, *sursă de lumină*, *sarcină electrică*, *scară rulată*, *tensiune electrică*, *tun de electroni*, *undă electromagnetică*.
- b. termeni care au migrat din limbajul de specialitate în limba comună, dobândind calitatea de cuvinte uzuale în limba actuală:
  - *calibru (de același calibru/ de același soi)*
  - *calapod (pe același calapod/după un model dat)*

- *verigă (verighetă)*
- *spiță (spița neamului)*
- *resort (a fi de resortul cuiva/a fi de competența cuiva)*
- *priză (priză de aterizare)*
- *frână (factor)*
- *pivot (rotire într-un picior)*
- *magnet (atracție puternică asupra cuiva/farmec)*
- *robot (persoană)*

c. expresii care au migrat din limbajul de specialitate în limba comună: *a da/a avea randament, a avea magnet la ceva/cineva, a fi opac la minte/judecată opacă, a crea fricțiuni, a căuta cu lupa, a pune cuiva lacăt la gură, a fi a șaptea spiță de la roată, a călca pe bec, a băga pe cineva în viteză, a-i fila cuiva o lampă, a scoate pe cineva din priză, a rămas în pană de idei și inspirație, a primi semnal din sfera politicului, a sincroniză eforturile, a se plafona conform cerințelor, a fi bruiat mereu, a contoriza cuiva greșelile, a genera bunăstare.*

Exemplele sus numite oglindesc aspectul reversibil al influențelor dintre limba comună și limbaj specializat. Limbajul tehnic este specific unei științe sau unei tehnici, este un limbaj referențial, concret, care ne trimite la obiecte, instrumente, motoare, instalații și pentru a-l înțelege și utiliza trebuie să cunoaștem partea comună, așa numitul „trunchi comun”, care ne oferă posibilitatea comunicării în domeniul specializat. Relația terminologiei tehnice cu limba comună este una complexă, care constă în schimburi reciproce, unitățile lexical generale suferă un proces de terminologizare într-un domeniu tehnic pentru ca apoi, prin utilizarea frecventă, termenii să fie supuși unei despecializări treptate, pe măsura extinderii contextual-semantice la nivelul limbii comune.

Concluzii: Limbajul, ca facultate umană și instrument al comunicării, poate fi asimilat unui mecanism dinamic, fiind supus schimbării. Dinamismul său se reflectă foarte bine în îmbogățirea continuă a lexicului și în extinderea ariei de utilizare a limbajului verbal. Odată cu sporirea cunoștințelor umane și cu lărgirea posibilităților de progres din sfera ocupațională, limbajele de specialitate acumulează material lexical și iau distanță față de limba comună cu care se păstrează totuși, pe lângă legătura de ordin ontologic, relații de natură lingvistică. În această ordine de idei, între cele două limbaje-comun și de specialitate-există o zonă de contact, în care se manifestă o permanentă interacțiune lexicală.

Bibliografie:

1. Mariana Pitar, Manual de terminologie și terminografie, Timișoara, ed. Mirton, 2009, p. 31, p. 32.
2. Bidu-Vrînceanu, A., 2002, Lexic comun, lexic specializat, București.
3. Dicționarul explicativ al limbii române (DEX).